

1/7 1952

Isolationismen på reträtt

Vad skulle det i dagens läge betyda om Sverige vore anslutet till Atlantpakten i stället för att stå utanför demokratiernas försvarsgemenskap? Helt allmänt uttryckt att vi med större kraft och i större trygghet kunde hävda den ståndpunkt mot de ryska övergreppen om vilken alla demokrater är ense. Vi skulle inte vara ett litet och isolerat folk, utsatt för överväld och hot från ett av världens mäktigaste riket, utan en likaberättigad medlem i en organisation som företräder både rätten och makten.

Läget kan illustreras mera konkret. Håller ryssarna på sina anspråk att behärska stora delar av Östersjön, håller Sverige på sin rätt att bruka internationellt territorium, kan när som helst en vida svårare konflikt uppkomma än den som nedskjutningen av två svenska plan medfört. En strid kan uppstå mellan ryska och svenska flygare; svenska båtar kan bli angripna och värja sig mot våldet; om vi inte kapitulerar är vi tvungna att i vissa situationer göra väpnat motstånd. I ett sådant fall kan ryssarna — naturligtvis utan krigsförklaring — skrida till våldshandlingar av helt annan räckvidd än de nyss företagna i avsikt att framkalla fruktan och underkastelse. För en liten stat, utan garanti för bistånd utifrån, är det svårt eller omöjligt att införa aktioner av denna större omfattning handla med tillbörlig kraft. Vore Sverige åter medlem av Atlantpakten skulle vi vid direkta angreppshandlingar vara försäkrade om hjälp, och Ryssland kunde utgå från att dylika handlingar bleve signalen till ett allmänt krig. Men detta innebär inte att risken för ett allmänt krig ökades. Tvärtom, inför denna risk skulle ryssarna efter all sannolikhet undvika aggressiva åtgärder av antydd natur. Här som i andra fall bleve demokratiernas försvarsorganisation ett värn för deras trygghet och därmed också ett värn för freden.

I själva verket är det redan nu denna försvarsorganisation som utgör vårt skydd och gör ett fast uppträdande mot Ryssland möjligt. Det vet vi alla, det vet även de talare och skribenter som ordar om Sverige och Ryssland som om David

och Goliat — en David utan en andre Goliat bakom ryggen. Det är detta som främst ger det förljugna intrycket i den svenska utrikesdebatten i dessa dagar — alla försöken att lätsas som om vi ensamma mot Ryssland hade några som helst utsikter att hävda vår ställning, hela denna attityd av att vara oberoende av alla trots insikten om vårt djupa beroende.

Men, och därmed är vi tillbaka vid det väsentliga, situationen är en annan än om Sverige vore anslutet till Atlantpakten. Det är sannolikt att Västern skulle hjälpa oss även nu vid ett ryskt krigsinfall mot Sverige; hörde vi till Atlantpakten vore det säkert. Det är ytterst tvivelaktigt om Sverige kan påräkna hjälp mot mera isolerade, om också omfattande våldsaktioner från rysk sida; då vore en hjälp även i detta fall självklar. Och framför allt: med en anslutning till pakten skulle följa förberedd hjälp, och då endast en sådan hjälp blir snabb och effektiv, kan vår isolering medföra att vi inte alls får någon hjälp av omedelbart värde.

*

Det är intressant att iakta hur politikerna och pressen lyckas blunda för dessa enkla fakta, hur man lyckas hålla långa tal och skriva långa ledare utan att ens beröra det väsentliga och ostridiga. Men genom vad som skett har den isolationistiska argumentationen i så hög grad beskurits att det knappast finns någonting kvar utom intetsägande och undvikande fraser. Det går dock inte i dag — som för ett par veckor sedan — att tala om att vår neutralitet medför lugn och trygghet i Östersjön, att vi skall stanna i stillhet och ro mellan de båda blocken. Isolationismen på reträtt får finna betäckning med andra metoder i sin fruktan för en realdebatt som slår sönder raden av deklarationer från de gångna åren och sprider oro inom ledningarna i alla partier. Låt oss se på några av de splittrade nya skygglapparna.

En sådan är talet om enighet. Vi skall vara eniga för att imponera på ryssarna, och denna enighet bryts om alliansfriheten kritiserar. Förstår man då inte att enighet i fördomandet av våldshandlingarna är en sak, enighet om vår ut-

rikespolitik en helt annan — och att ryssarnas fräckhet måste stegras vid varje försäkran om att vår isolationism är orubblig? Dessa anhängare av tanken "att hålla samman och att hålla käft" (utom, naturligtvis, då det gäller körsång efter regeringens taktpinne) försvagar vår möjlighet att tillbakavisa de ryska anspråken; det är en skygglapp som inte bara döljer, utan förfalskar verkligheten. En annan linje är påståendet att vår politik inte har med Ryssland att göra.

"Svensk alliansfrihet är på intet sätt bestämd av hänsyn till Sovjet", den satsen i en aktad tidning är ett dyrbart uttryck för denna tanke. Ordet hänsyn har två betydelser, och detta förhållande vilseleder (eller begagnas av) författaren. Naturligtvis är vi inte "alliansfria" av ömhet mot Sovjet — lika klart är emellertid att vår neutralitet motiverats av föreställningen att den ryska politiken påverkas av vårt ställningstagande. Att en av de faktorer som måste bestämma vår politik är Rysslands hållning är för övrigt självfallet; att förneka det är lika

absurt som då utrikesministern bestrider att det finns någon fruktan för Ryssland.

En utväg har Svenska Dagbladet funnit i att göra åtskillnad mellan militära och politiska syften från rysk sida. Om Ryssland blott har militära syften — "att avskräcka det svenska flyget från att komma i närheten av ryskt territorium eller att markera att Ryssland ämnar godtyckligt utvidga sitt sjöterritorium" — är det inte så farligt; om Ryssland däremot har politiska motiv — "att utöva en politisk påtryckning på Sverige" — skulle detta bli ett "skäl för en omprövning av vår utrikespolitik". Vad tidningen menar med denna uppdelning — eller om den menar något mera bestämt — må lämnas därhän. För var och en torde det stå klart att en godtycklig utvidgning av det ryska sjöterritoriet är en politisk lika väl som en militär handling. Det väsentliga är att ryssarna — såsom Economist skriver — anser sig kunna behandla Sverige hur som helst och att i detta läge vårt "alliansfria" land snarare är "avklätt än obundet".